

OPINIE

KOMITET REGIONÓW

99. SESJA PLENARNA W DNIACH 31 STYCZNIA I 1 LUTEGO 2013 R.

Opinia Komitetu Regionów „Europejska przestrzeń badawcza”

(2013/C 62/04)

KOMITET REGIONÓW

- Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji Europejskiej opracowaną na wniosek Rady z myślą o stworzeniu struktury ramowej na rzecz intensyfikacji wysiłków ukierunkowanych na ukończenie prac nad europejską przestrzenią badawczą do roku 2014.
- Podziela pogląd, że wiedza jest walutą nowej gospodarki. Zgadza się zatem, iż aby osiągnąć trwałe ożywienie gospodarcze oraz zapewnić Europie pozycję poważnego podmiotu na arenie międzynarodowej, niezbędne jest budowanie w dziedzinie badań i innowacji zdolności najwyższej światowej klasy, w oparciu o silną publiczną bazę naukową.
- Zwraca uwagę, że ukończenie prac nad EPB pozwoli przeciwdziałać fragmentaryzacji badań w Europie oraz usunąć bariery krajowe i instytucjonalne. Nie ulega wątpliwości, że rozproszenie to uniemożliwia pełne wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego i innowacyjnego w Europie, czego koszty ponoszą Europejczycy jako podatnicy, konsumenci i obywatele. W tym kontekście konieczne jest podjęcie bardziej zdecydowanych i konkretnych działań.
- Wzywa Komisję do upowszechniania współpracy międzyregionalnej w ramach programu „Horyzont 2020” oraz opracowania skutecznych narzędzi i zachęt. W tym kontekście samorządy lokalne i władze regionalne powinny odgrywać rolę podmiotów wspierających i koordynujących (zakładanie sieci badawczo-innowacyjnych, zapewnienie wsparcia techniczno-administracyjnego, tworzenie zachęt skłaniających sektor prywatny do finansowania przedsięwzięć) odpowiedzialnych za promocję badań oraz właściwe wykorzystanie wyników szerzenia wiedzy i popularyzacji innowacyjnych rozwiązań.

Sprawozdawca	Grigorios ZAFEIROPOULOS (EL/PPE), radny regionu Attyka
Dokument źródłowy	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wzmocnione partnerstwo w ramach europejskiej przestrzeni badawczej na rzecz doskonałości i wzrostu gospodarczego”
	COM(2012) 392 final

Opinia Komitetu Regionów – Europejska przestrzeń badawcza

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

A. Najważniejsze przesłania

1. Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji Europejskiej opracowaną na wniosek Rady z myślą o stworzeniu struktury ramowej na rzecz intensyfikacji wysiłków ukierunkowanych na ukończenie prac nad europejską przestrzenią badawczą do roku 2014.

2. Zgadza się z wnioskami Rady Europejskiej z lutego 2011 r. i marca 2012 r. oraz podziela pogląd, iż należy bezwzględnie starać się ukończyć prace nad EPB do roku 2014.

3. Docenia fakt, iż prawodawstwo potrzebne do ukończenia prac nad EPB można będzie ewentualnie wykorzystać również w innych obszarach (np. w zakresie koordynacji polityki krajowej i unijnej zgodnie z artykułem 181 TFUE czy też upowszechniania rezultatów badań zgodnie z artykułami 180 i 182 ust.5 TFUE).

4. Uważa, że w kontekście trwającego kryzysu gospodarczego, ukończenie prac nad europejską przestrzenią badawczą jest nieodzownym warunkiem wspierania wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i doskonalenia bazy naukowej, warunkiem którego spełnienie poprawi spójność między państwami i regionami.

5. Podziela pogląd, że wiedza jest walutą nowej gospodarki. Zgadza się zatem, iż aby osiągnąć trwałe ożywienie gospodarcze oraz zapewnić Europie pozycję poważnego podmiotu na arenie międzynarodowej, niezbędne jest budowanie w dziedzinie badań i innowacji zdolności najwyższej światowej klasy, w oparciu o silną publiczną bazę naukową.

6. Podkreśla, że przy wdrażaniu zarówno programu „Horyzont 2020”, jak i EPB należy w większym stopniu koncentrować się na rzeczywistych praktykach oraz wpływać na nie⁽¹⁾. Innymi słowy podmioty szczebla lokalnego i regionalnego należy zachęcać do aktywnego udziału w realizacji celów strategii „Europa 2020”.

7. Podkreśla, że EPB poprawi poziom naszego życia, gdyż dzięki niej Europa stanie się miejscem, w którym badania naukowe, postęp technologiczny i innowacje rzeczywiście rozwijają się, pomagając stawić czoła największym wyzwaniom naszych czasów. Aby promować wykorzystywanie wiedzy w praktyce, należy wzmacniać współpracę między środowiskiem naukowym, przedsiębiorstwami i władzami publicznymi.

8. Podziela pogląd, że warto zrobić użytek z potencjału doskonałości wszystkich regionów, jak również stosować nowe formy wspierania regionów i państw członkowskich osiągniętych słabsze wyniki w ich drodze do wypracowania doskonałości oraz inteligentnej specjalizacji regionalnej.

9. Zwraca uwagę, że ukończenie prac nad EPB pozwoli przeciwdziałać fragmentaryzacji badań w Europie oraz usunąć bariery krajowe i instytucjonalne. *Nie ulega wątpliwości, że rozproszenie to uniemożliwia pełne wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego i innowacyjnego w Europie, czego koszty ponoszą Europejczycy jako podatnicy, konsumenci i obywatele.* W tym kontekście konieczne jest podjęcie bardziej zdecydowanych i konkretnych działań.

10. Zgadza się, iż stosowane środki winny być ukierunkowane na zwiększenie konkurencji między naukowcami i organizacjami badawczymi, a także na wykorzystanie synergii transgranicznej między krajowymi i regionalnymi systemami badań. Należy poszerzać perspektywy zawodowe badaczy oraz ułatwiać mobilność i swobodny przepływ wiedzy.

11. Jest głęboko przekonany, że jednym z kluczowych celów EPB powinno być ograniczenie drenażu mózgow, zwłaszcza w regionach pozostających w tyle w dziedzinie badań naukowych, jak również likwidacja dysproporcji regionalnych w obszarze badań i innowacji oraz dążenie do doskonałości w całej Europie z uwzględnieniem potencjału innowacyjnego. Przy tym ważne jest, by europejski program badań i innowacji był zharmonizowany z krajowymi i regionalnymi strategiami na rzecz innowacji.

12. Z zadowoleniem przyjmuje założenia Rady Europejskiej dotyczące poprawy warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i doprowadzenia do sytuacji, w której łącznie na publiczne i prywatne inwestycje w badania i rozwój przeznaczona się 3 % unijnego PKB. Należy jednak zauważyć, że Europa nadal pozostaje w tyle w porównaniu z innymi częściami świata, jeśli chodzi o zastosowania rynkowe specjalistycznej wiedzy. Trzeba więc mocno podkreślić rolę MŚP jako siły napędowej innowacji.

13. Jest przekonany, że instrumenty na rzecz spójności mogłyby usprawnić rozwój doskonałości i budowanie potencjału dzięki wzmocnieniu polityki w dziedzinie badań i innowacji na szczeblu regionalnym. Otworzy to drogę do rozwoju doskonałości, a regiony będą mogły w pełni uczestniczyć w EPB, czerpiąc korzyści z funduszy objętych wspólnymi ramami strategicznymi.

⁽¹⁾ CdR 402/2011 fin.

14. Wzywa Komisję, jak również Radę i Parlament, do zadbania o skuteczne i efektywne wdrożenie programu „Horyzont 2020” poprzez ustalenie zasad i reguł, które będą jak najbardziej zrozumiałe dla beneficjentów.

15. Przyznaje, że priorytety dotyczące EPB, opisane w komunikacie, zostały właściwie zdefiniowane, zaś ich pełne wdrożenie doprowadziłoby do poprawy efektywności europejskich badań naukowych do roku 2014. Jednakże aby mieć pewność, że ukończenie prac nad EPB doprowadzi do wysunięcia europejskiej doskonałości na pierwszy plan dzięki poprawie skuteczności i jakości oraz wykorzystaniu nowych szans w oparciu o potrzeby Unii, niezbędne jest to, by we wzmocnione partnerstwo całkowicie i aktywnie zaangażowały się państwa członkowskie, podmioty badawcze i zrzeszające je organizacje europejskie, a także Komisja Europejska.

16. Apeluje do Komisji Europejskiej o zapewnienie synergii i komplementarności między „Horyzontem 2020” a funduszami strukturalnymi, jak również o otwieranie dróg do rozwoju doskonałości słabiej radzącym sobie regionom i państwom, znajdującym się w bardziej niekorzystnej sytuacji gospodarczo-społecznej – oczywiście w oparciu o ich mocne strony. Celem jest tu znaczący wzrost potencjału badawczo-innowacyjnego tych obszarów oraz zniwelowanie europejskiej przepaści innowacyjnej.

17. Wzywa Komisję do upowszechniania współpracy międzyregionalnej w ramach programu „Horyzont 2020” oraz opracowania skutecznych narzędzi i zachęt. W tym kontekście samorządy lokalne i władze regionalne powinny odgrywać rolę podmiotów wspierających i koordynujących (zakładanie sieci badawczo-innowacyjnych, zapewnienie wsparcia techniczno-administracyjnego, tworzenie zachęt skłaniających sektor prywatny do finansowania przedsięwzięć) odpowiedzialnych za promocję badań oraz właściwe wykorzystanie wyników szerzenia wiedzy i popularyzacji innowacyjnych rozwiązań.

18. Podkreśla, że regiony muszą same zwiększyć swą gotowość do czerpania korzyści z wyników badań. Wypracowane kompetencje, praktyki i narzędzia należy następnie wykorzystać, by przygotować wyniki badań do zastosowania w całej Europie. Można to osiągnąć jedynie poprzez intensyfikację synergii w zakresie wykorzystywania wszystkich europejskich instrumentów finansowych, takich jak program „Horyzont 2020”, polityka spójności oraz zasoby krajowe, regionalne i lokalne⁽²⁾. Wspólne korzystanie z zasobów jest jednak niewystarczające, a oprócz tego wymaga zmiany kultury operacyjnej i praktyk administracyjnych.

19. Nawołuje władze lokalne i regionalne do wzmocnienia współpracy między europejskimi i/lub regionalnymi oraz krajowymi organizacjami, które zajmą się popularyzacją badań naukowych i innowacji, wprowadzenia udoskonaleń sprzyjających dostosowaniu polityki, efektywności i skuteczności zarządzania, harmonizacji metod na rzecz wspólnych systemów zarządzania, aby ułatwić dostęp obywateli do prowadzonych działań oraz spotęgować ich wpływ gospodarczo-społeczny.

20. Stoi na stanowisku, że władze lokalne i regionalne mogą i powinny odgrywać ważną rolę w rozwijaniu innowacyjnych produktów i usług, promując partnerstwa publiczno-prywatne. Powinno mieć to na celu tworzenie większej liczby miejsc pracy i generowanie wzrostu na poziomie lokalnym i/lub regionalnym przy jednoczesnej poprawie potencjału operacyjnego oraz skuteczności sektora państwowego i prywatnego.

21. Z zadowoleniem odnosi się do inicjatyw DG-R&I i DG-REGIO ułatwiających zakładanie regionalnych sieci badawczo-innowacyjnych, które mogłyby być wspierane przez uniwersytety, instytucje, organy publiczne i sektor prywatny.

22. Odnotowuje, że od roku 2000 Komisja i państwa członkowskie dokonały pewnych postępów na drodze do utworzenia EPB, ale przypomina, że postępy te rozkładają się nierówno w obrębie poszczególnych krajów i rozmaitych wymiarów europejskiej przestrzeni badawczej.

23. Opowiada się za zaangażowaniem regionalnych zainteresowanych organizacji badawczych w ramach europejskiej przestrzeni badawczej – tam, gdzie ma to zastosowanie.

24. Podkreśla istotną rolę, jaką mają do odegrania ogólnie sektor publiczny, a szczególnie władze lokalne i regionalne przy kojarzeniu ze sobą przedsiębiorstw, szkół wyższych/ośrodków badawczych i instytucji publicznych (poprzez podejście „potrójna spirala”) z myślą o rozwijaniu i wdrażaniu w praktyce EPB. Zwraca uwagę, że roli sektora publicznego nie poświęcono wystarczającej uwagi w komunikacie Komisji.

25. Wzywa Komisję, państwa członkowskie i zainteresowane podmioty badawcze do tworzenia i wykorzystywania odpowiednich warunków sprzyjających poprawie skuteczności europejskich systemów badawczych. Trzeba odnieść się do kwestii kluczowych takich jak: transgraniczna współpraca i konkurencja, rynek pracy dla naukowców, równouprawnienie płci czy przekaz wiedzy naukowej. „Warunki” określone przez Komisję wydają się odpowiednie, by osiągnąć cele.

B. Zwiększenie skuteczności krajowych systemów badawczych

26. Przyznaje, że brak wystarczającej konkurencji w obrębie krajowych systemów badawczych nie sprzyja powstawaniu właściwych warunków do poprawy jakości nauki. W tym przypadku ograniczona konkurencja między instytucjami badawczymi i uniwersytetami prowadzi do nie w pełni zadowalającej specjalizacji.

27. Jest przekonany, iż wzmocnienie europejskiego potencjału badawczego, u podstaw którego leży pragnienie zdobywania nowej wiedzy, jest zasadniczym warunkiem wdrażania innowacji i przełomowych odkryć z myślą o sprostaniu wielkim wyzwaniom. Europa musi realizować wyważone i strategiczne inwestycje w podstawowe badania, gdzie głównym kryterium przy podejmowaniu decyzji powinno być doskonalenie bazy naukowej, co zapewni warunki umożliwiające wypracowanie oraz trwały rozwój lokalnych i regionalnych kompetencji i potencjału wiedzy.

⁽²⁾ CdR 402/2011 fin.

28. Podziela pogląd, według którego państwa członkowskie i regiony powinny wspierać finansowanie konkurencyjne, ogłaszając konkursy na projekty i zachęcając instytucje badawcze do prowadzenia wzajemnej weryfikacji. Mogłaby to być jedna z głównych metod przyznawania środków krajowych i regionalnych na badania naukowe i innowacje. W niektórych przypadkach, takich jak przyznawanie środków na badania i innowacje podmiotom regionalnym, wzajemna weryfikacja nie wydaje się niezbędną.

29. Z zadowoleniem przyjmuje przedstawiony w zielonej księdze (opublikowanej przez Komisję w roku 2011) cel znalezienia odpowiedniej równowagi między finansowaniem instytucjonalnym ośrodków naukowych a ich finansowaniem opartym na konkurencji. Zgodnie z uprzednio wyrażonym stanowiskiem Komitet Regionów wzywa do kontynuowania debaty na temat odpowiedniej równowagi pomiędzy finansowaniem instytucjonalnym a finansowaniem opartym na konkurencji. Znalezienie tej równowagi jest niezmiernie istotne dla dynamiki systemu i zdolności przetrwania na rynku różnych instytucji badawczych.

30. Uważa, że zwiększenie udziału finansowania podstawowego i inteligentnej specjalizacji umożliwi dopływ finansowania także do niewielkich, obiecujących środowisk naukowych. Obok dużych zespołów badawczych i dużych ogólnie tworzonych programów technologicznych zapewniających masę krytyczną, małe zespoły naukowo-badawcze skupiające się na jednej dyscyplinie również mogą przyczynić się do znacznego wzrostu konkurencyjności i wprowadzać innowacje, o ile efektywnie współpracują i utrzymują kontakty z innymi zespołami w ramach kampusu oraz interdyscyplinarnego łańcucha uczelni i instytucji badawczych w pobliżu swojej siedziby oraz w środowisku międzynarodowym.

31. Uważa, że należy zwiększyć podstawowe finansowanie instytucji badawczych. Dlatego Komitet zachęca Komisję i państwa członkowskie do uwzględnienia tego postulatu i opracowania takiego modelu finansowania infrastruktury badawczej, który uwzględniałby także komplementarność w stosunku do środków funduszy strukturalnych. Dla zespołów badawczych większe finansowanie podstawowe oznacza możliwość inicjowania oddolnych projektów badawczych opartych na ich własnych potrzebach strategicznych przy zachowaniu dynamicznej interakcji z regionem i miastem, które jest ich siedzibą.

32. Podkreśla, że kluczowe kryterium wyboru polegające na doskonaleniu bazy naukowej oraz podstawowe zasady międzynarodowej wzajemnej weryfikacji powinny znaleźć zastosowanie w procesie przyznawania środków na badania i innowacje.

33. Kieruje się przy tym przekonaniem, że nie jest możliwe proste „kopiowanie” modeli badań i innowacji przynoszących sukcesy w danym regionie i przenoszenie ich na inne regiony. Jednak z każdorazowym uwzględnieniem warunków strukturalnych, społecznych i kulturalnych mogą one posłużyć w innych regionach, także tych o niekorzystnej sytuacji, jako przykład opracowywania odpowiednich modeli.

34. Potwierdza swe poparcie dla koordynacji regionalnych, krajowych i unijnych programów badawczych oraz priorytetów,

podkreśla odpowiedzialność państw członkowskich oraz władz regionalnych i lokalnych w zakresie nauki i innowacji, odrzucając niezmiennie centralizację i planowanie badań na szczeblu europejskim.

35. Z myślą o realizacji priorytetów zdefiniowanych w komunikacie KR zachęca Komisję do promowania wzajemnego uczenia się oraz do wymiany sprawdzonych rozwiązań i doświadczeń między państwami członkowskimi i organizacjami zrzeszającymi zainteresowane strony w celu usunięcia krajowych barier prawnych (i innych) utrudniających ustanowienie EPB. Należałoby również wspierać wspólne dla całej UE wytyczne w dziedzinie polityki naukowej, by ułatwić podejmowanie wspólnych działań.

36. Apeluje do Komisji o wspieranie państw członkowskich i regionów – zgodnie z celami polityki spójności – w korzystaniu z funduszy strukturalnych na rzecz rozwijania potencjału badawczego i wdrażania odpowiednio dostosowanych strategii innowacyjnych opartych na kompetencjach regionalnych i strategiach inteligentnej specjalizacji. Chodzi m.in. o wsparcie dla wspólnych programów badawczych.

37. W tym kontekście dostrzega znaczenie wskazania najbardziej obiecujących dziedzin przewagi konkurencyjnej jako podstawy do ustalenia strategii inteligentnej specjalizacji regionalnej⁽³⁾. UE powinna zachęcać regiony, by stawały się pionierami innowacji w wybranych przez nie dziedzinach oraz nawiązywały kontakty i współpracę z innymi regionami. Komitet Regionów zwraca uwagę na wszystkie próby wykorzystania idei inteligentnej specjalizacji do uprzywilejowania i tak już przodujących regionów czy władz lokalnych kosztem niedo-finansowania innych obszarów. Do tego niezbędna jest europejska mapa regionów sklasyfikowanych w oparciu o ich poziom innowacji oraz dziedzinę, w jakiej się specjalizują. Służyłoby to zachęcaniu do współpracy międzyregionalnej i ustanowieniu konkretnych instrumentów wsparcia dla najsłabiej rozwiniętych regionów dzięki udostępnieniu funduszy ad hoc, które pomogłyby im zbliżyć się do poziomu najbardziej innowacyjnych regionów.

38. Zgadza się z potrzebą wprowadzenia bardziej precyzyjnego systemu wskaźników i celów, który oprócz procentowego udziału nakładów na badania i rozwój ze strony przedsiębiorstw uwzględniałby również aspekty związane z poprawą konkurencyjności i produktywności. Powinien być to wszechstronny system zorientowany na pomiar skuteczności badań i rozwoju oraz wydajności innowacji⁽⁴⁾.

C. Optymalizacja współpracy i konkurencji międzynarodowej

39. Podkreśla, że UE musi działać szybko i spójnie, aby, przy ograniczonych nakładach publicznych na badania, jej starania i ich skutki osiągnęły poziom niezbędny do sprostania wielkim wyzwaniom.

⁽³⁾ CdR 373/2010 fin.

⁽⁴⁾ CdR 374/2010 fin.

40. Ponownie wyraża pogląd, iż silniejsza koordynacja oraz współpraca państw członkowskich i regionów, a także współdziałanie między regionami, może prowadzić do efektu synergii i tym samym do zwiększenia wartości dodanej europejskiej przestrzeni badawczej. Europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) są wartościowym instrumentem wdrażania współpracy terytorialnej, również w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Wzmocni to konkurencyjność Europy na światowym rynku wiedzy.

41. Podkreśla, że koncentracja na tworzeniu, upowszechnianiu i wykorzystaniu wiedzy powinna uwzględniać strategiczne interesy podmiotów prywatnych i państwowych tak, by mogły one uczestniczyć w przygotowywaniu strategicznych planów. Aby najlepsi badacze mogli współpracować w zakresie wypracowania reakcji na największe wyzwania, potrzebne będzie wsparcie ze strony sieci kontaktów międzynarodowych.

42. Zaznacza potrzebę lepszej koordynacji i synergii między lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi transgranicznymi strategiami w dziedzinie badań i innowacji, z uwzględnieniem specyfiki różnych sytuacji oraz przy jednoczesnym zwiększaniu możliwości wzajemnego uzupełniania się strategii i podejmowania współpracy w tym zakresie.

43. Ponownie wyraża przekonanie, że konieczna jest większa koordynacja między badaniami i przemysłem, aby wspierać inteligentną specjalizację regionów w zakresie podstawowych technologii wspomagających (takich jak nanotechnologia, mikro- i nanoelektronika, biotechnologia przemysłowa, fotonika, materiały zaawansowane oraz zaawansowane technologie produkcji), a także by zachęcać do tworzenia sieci międzynarodowych i wzmocnić współpracę na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim⁽⁵⁾, co jednocześnie ułatwi tworzenie trwałych miejsc pracy wymagających wysokiego poziomu kwalifikacji.

44. Zgadza się, iż państwa członkowskie i regiony powinny promować i wdrażać wspólne programy badawcze mające na celu sprostanie istotnym wyzwaniom, poprzez wymianę informacji i sprawdzonych rozwiązań dotyczących działań w uzgodnionych obszarach priorytetowych, zapewnienie dopływu odpowiedniego finansowania krajowego i regionalnego oraz jego strategiczne dostosowanie we właściwych obszarach.

45. Opowiada się za likwidacją barier o charakterze prawno-biurokratycznym utrudniających transgraniczną interoperacyjność programów krajowych i międzynarodowych. Dzięki temu możliwe stałoby się wspólne finansowanie projektów badawczych i infrastruktury naukowej na poziomie krajowym, regionalnym lub międzynarodowym.

46. Wzywa Komisję do udzielenia państwom członkowskim, regionom i organizacjom finansującym badania realnego wsparcia w zakresie międzynarodowej wzajemnej weryfikacji i określenia wspólnych standardów finansowania.

47. Zaznacza, że doskonalenie badań opiera się na infrastrukturze badawczej światowej klasy, w tym na e-infrastrukturze. Infrastruktura tego rodzaju jest niezmiernie istotna dla

Europy, gdyż przyciąga talenty i stymuluje podmioty zaangażowane w innowacje i działalność biznesową, przez co przyczynia się do tworzenia miejsc pracy.

48. Docenia decydującą rolę infrastruktur badawczych w systemach innowacji opartych na wiedzy. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje nową koncepcję mechanizmów partnerstw regionalnych i partnerstw między infrastrukturami badawczymi, zarazem dostrzega ich potencjał, jeśli chodzi o przyczynianie się do bardziej zrównoważonego rozwoju europejskiej przestrzeni badawczej poprzez zaangażowanie mniejszych lub mniej doświadczonych krajów i regionów w konkurencyjne działania w zakresie badań i innowacji⁽⁶⁾.

49. Uważa, że należy przedsięwziąć skuteczne środki, by pokierować „Horyzont 2020” ku potrzebnym Europie reformom. Dla tej kwestii kluczowe znaczenie ma filar „wyzwania społeczne”, w ramach którego nacisk należy położyć na połączenie najlepszej europejskiej wiedzy specjalistycznej z zakrojonymi na szeroką skalę projektami opartymi na współtworzeniu, co umożliwi wprowadzenie w Europie obszernych zmian struktury na poziomie systemowym, wykraczających poza tradycyjne granice. Badania koncentrujące się na poszczególnych dziedzinach nauki nie wystarczą do tego, by powstała wiedza służąca sprostaniu wielkim wyzwaniom społecznym. Należy skupić się na multidyscyplinarnych działaniach w zakresie BRI, które dostarczają koncepcji i elementów niezbędnych dla wspomnianych systemowych zmian prowadzących do odnowienia struktury. U podstaw badań naukowych leży eksperymentowanie i pilotaż. Dobrym przykładem jest rozległa dziedzina dotycząca „inteligentnych miast”. Podstawowym elementem wszystkich wymienionych działań jest skalowalność wyników w różnych warunkach w całej Europie⁽⁷⁾.

50. Popiera zobowiązanie podjęte w związku z Unią innowacji, mówiące o tym, że do roku 2015 państwa członkowskie, działając wspólnie z Komisją Europejską, zakończą bądź rozpoczną proces budowy 60 % priorytetowych elementów europejskiej infrastruktury, określonych przez Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych.

51. Zaleca, by państwa członkowskie zabezpieczyły odpowiednie środki finansowe na budowę i funkcjonowanie infrastruktury badawczej określonej przez Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI) i działały na rzecz popularyzacji mechanizmów partnerstw regionalnych. Ma to szczególne znaczenie dla opracowania planów krajowych i programów operacyjnych na następny okres programowania.

52. Zachęca Komisję do udzielenia skutecznego wsparcia – poprzez program „Horyzont 2020” – w zakresie dostępu do infrastruktury badawczej oraz trwającej ogólnej integracji ogólnoeuropejskich elementów tejże struktury, nie tylko tych o statusie konsorcjum na rzecz europejskiej infrastruktury badawczej (ERIC).

53. Proponuje, by działania Komisji dotyczyły ewentualnie kosztów operacyjnych infrastruktury badawczej przy wykorzystaniu źródeł finansowania takich jak np. fundusze strukturalne.

⁽⁵⁾ CdR 374/2010 fin.

⁽⁶⁾ CdR 373/2010 fin.

⁽⁷⁾ CdR 402/2011 fin.

54. Apeluje do władz regionalnych i krajowych o powiązanie planów dotyczących infrastruktury badawczej z planami ESFRI i strategiami inteligentnej specjalizacji w dziedzinie programów badań i innowacji, współfinansowanych z funduszy strukturalnych, w celu wzmocnienia potencjału regionów mniej uprzywilejowanych w zakresie organizowania programów dotyczących infrastruktury badawczej o zasięgu ogólnoeuropejskim i międzynarodowym, jak również uczestnictwa w tego rodzaju inicjatywach.

55. Uważa, że Komisja Europejska powinna współpracować z ESFRI na rzecz ustalenia priorytetów wdrożenia planu oraz udzielania państwom członkowskim porad i wskazówek dotyczących pokonywania przeszkód natury prawnej, finansowej lub technicznej w procesie implementacyjnym.

D. *Otwarcie rynku pracy dla naukowców*

56. Przyznaje, iż bariery na różnych krajowych rynkach pracy dla naukowców wynikają przede wszystkim z odmiennych podejść do rekrutacji, autonomii instytucjonalnej, definiowania strategii w dziedzinie zasobów ludzkich i upowszechniania mobilności badawczej, a także z nieatrakcyjnych warunków pracy dla naukowców młodych i pochodzących spoza UE.

57. Przypomina, że w wyniku utrzymującego się kryzysu gospodarczego tysiące pracowników w państwach członkowskich UE wśród nich nawet wysoko wykwalifikowani naukowcy głównie z pionów badawczo-rozwojowych sektora przemysłowego, już utraciło miejsca pracy⁽⁸⁾, a zjawisko to nasila się jeszcze wskutek rozwoju nowych rynków i ucieczki przedsiębiorstw do krajów o niższych kosztach produkcji. Absolutnie konieczne jest podniesienie poziomu umiejętności wszystkich pracowników i dostosowanie tych umiejętności do potrzeb rynku pracy⁽⁹⁾.

58. Uznaje konieczność usunięcia barier prawnych i innych przeszkód uniemożliwiających stosowanie otwartych, przejrzystych i opartych na osiągnięciach zawodowych procedur rekrutacji naukowców czy też przeszkód ograniczających transgraniczny dostęp do grantów krajowych i możliwość ich przeniesienia.

59. Podziela pogląd, według którego organizacje badawcze powinny ogłaszać wszystkie wakaty przy użyciu wspólnych profili przewidzianych w europejskich ramach kariery naukowej oraz obsadzać stanowiska w drodze otwartych i przejrzystych procedur, uwzględniając w rekrutacji obywateli państw trzecich. Powinny również ogłaszać stanowiska na portalu EurAccess (<http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/lobs/index>).

60. Zaznacza, iż na szczególną uwagę zasługuje mobilność pracowników naukowych w Europie i wzywa do stosowania konkretnych środków na rzecz zniwelowania przeszkód dla mobilności (takich jak przenoszenie uprawnień emerytalnych i zagwarantowanie ochrony socjalnej, wzajemne uznawanie kwalifikacji zawodowych czy instrumenty pozwalające godzić życie zawodowe z rodzinnym) na rzecz usprawnienia mobilności europejskich pracowników naukowych i uatrakcyjnienia wizji realizowania kariery naukowej w UE.

61. Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji na rzecz zniesienia barier, jakie naukowcy napotykać w UE w zakresie

zabezpieczenia społecznego oraz dalszego ułatwiania wjazdu naukowców z państw trzecich.

62. Ponownie zwraca uwagę na konieczność pozyskiwania wybitnych naukowców spoza Europy i podkreśla w związku z tym, jak ważne są unijne programy na rzecz mobilności – takie jak program stypendialny Marie Curie – oraz działania podejmowane w niektórych regionach w celu wspierania powracających naukowców.

63. Zachęca władze lokalne i regionalne do podejmowania działań zmierzających do poprawy mobilności w każdej sferze, zwłaszcza jeśli chodzi o wymianę pomiędzy sferą nauki a przemysłem. Bardzo istotna jest w tym kontekście ścisła, ogólnoeuropejska współpraca między światem akademickim, przedsiębiorstwami i organizacjami naukowymi, także z udziałem kluczowych podmiotów politycznych i administracji szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego w ramach modelu „potrójnej spirali”.

64. Podkreśla potrzebę zachęcania młodych ludzi do wyboru ścieżki zawodowej związanej z badaniami i działaniami innowacyjnymi, do wspierania młodych przedsiębiorców wnoszących wkład w badania, rozwój i innowacje oraz do wykorzystania wyników tej działalności w społecznościach lokalnych i regionalnych.

65. Wskazuje na pilną potrzebę kształcenia i rozwijania umiejętności, tworzenia korzystnych i atrakcyjnych warunków pracy w przemyśle opartym na wiedzy oraz zadbania o to, by przemysł stał się ciekawym środowiskiem pracy – w obliczu problemów z obsadzeniem miejsc pracy w dziedzinach strategicznych dla przyszłości, takich jak badania i nauka, inżynieria, zdrowie czy matematyka⁽¹⁰⁾. Należy także stale aktualizować kompetencje, umiejętności i wiedzę pracowników oraz nastawić się na wymogi nowych sektorów i technologii. Byłoby to nie tylko korzystne dla przemysłu, ale także pomogłoby pracownikom, którzy stracili pracę, w szybkim dostosowaniu się do nowych sektorów i technologii.

66. Podkreśla, że obok wspierania doskonałości i wybitnych osiągnięć niezbędne jest zapewnienie dobrej edukacji i szkolenia dla mieszkańców wszystkich regionów jako podstawy dobrobytu jednostek i społeczeństwa oraz innowacyjności regionów⁽¹¹⁾.

67. Zaleca, by Komisja Europejska uruchomiła portal internetowy służący wymianie sprawdzonych rozwiązań na szczeblu lokalnym i regionalnym w dziedzinie integracji młodych ludzi na rynku pracy⁽¹²⁾ m.in. w sektorze badań i innowacji.

E. *Propagowanie równości płci i uwzględniania aspektu płci w dziedzinie badań naukowych*

68. Przyjmuje do wiadomości, iż postępy na drodze do równouprawnienia płci są, jak na razie, ograniczone. Odnotowuje, że tylko niektóre państwa członkowskie i organizacje badawcze wdrażają politykę czerpania korzyści z talentu kobiet naukowców i zwracają uwagę na wymiar płci w kontekście badań naukowych. Nadal w zbyt małym stopniu uwzględnia się aspekt płci przy opracowywaniu, ocenie i realizacji badań.

⁽⁸⁾ CdR 85/2009 fin i CdR 373/2010 fin.

⁽⁹⁾ CdR 85/2009 fin i CdR 373/2010 fin.

⁽¹⁰⁾ CdR 374/2010 fin.

⁽¹¹⁾ CdR 83/2007 fin.

⁽¹²⁾ CdR 292/2010 fin.

69. Podkreśla potrzebę usunięcia barier uniemożliwiających rekrutację, zatrzymywanie w zawodzie i karierę zawodową kobiet naukowców, zająć się dysproporcjami pod względem płci i lepszemu uwzględnianiu wymiaru płci w programach badawczych.

70. Zgadza się, że w ramach programu „Horyzont 2020”, aspekty związane z płcią winny zostać uwzględnione od samego początku we wszystkich programach i projektach.

71. Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji polegającą na przygotowaniu zalecenia dla państw członkowskich w 2013 r., zawierającego wspólne wytyczne w sprawie zmian instytucjonalnych ukierunkowanych na popularyzację równości płci na uniwersytetach i w instytucjach naukowych.

72. Sugeruje, by Komisja powołała do życia komitet interdyscyplinarny odpowiedzialny za monitoring i doradztwo w odniesieniu do odsetka kobiet naukowców uczestniczących w realizacji działań związanych z europejską przestrzenią badawczą i „Horyzontem 2020”.

F. Optymalny obieg wiedzy naukowej, dostęp do niej i jej transfer

73. Zauważa wśród państw członkowskich niejednorodny poziom zaawansowania, jeśli chodzi o wspieranie polityki otwartego dostępu, która może pomóc w niwelowaniu różnic w dostępie do informacji. Poza tym, transfer wiedzy między państwowymi instytucjami naukowymi a sektorem prywatnym wciąż nie jest wystarczający, a to wywiera wpływ na naukową jakość wyników gospodarczych osiągniętych dzięki badaniom rozwojowym.

74. Pragnie podkreślić, że dostęp do wiedzy i jej transfer między instytucjami naukowymi, uniwersytetami i jednostkami przemysłowymi (a także w ich obrębie) to zasługujące na poważne wsparcie elementy odgrywające fundamentalną rolę w podstawowych badaniach i działaniach innowacyjnych.

75. Zwraca uwagę, iż podejście oparte na otwartym dostępie do wyników i danych pochodzących z badań finansowanych ze środków publicznych jest niezbędnym warunkiem ukończenia prac nad europejską przestrzenią badawczą, która pozwoli badaczom korzystać z istniejącej wiedzy, uzyskiwać informacje na temat najnowszych odkryć i unikać powielania wysiłków naukowych.

76. Podkreśla znaczenie koordynacji i harmonizacji polityk dotyczących dostępu do informacji naukowych i ich ochrony. Nie mniej ważne jest zadbanie o to, by badania państwowe sprzyjały transferowi wiedzy między sektorem prywatnym a publicznym w oparciu o strategię krajową.

77. Zwraca uwagę na potrzebę zapewnienia optymalnej interakcji, powiązań oraz strategicznego partnerstwa między środowiskiem akademickim a przemysłem, a także opracowania wspólnych programów badań realizowanych w ramach współpracy w celu maksymalnego wykorzystania wyników badań oraz ich wpływu w zakresie innowacji i podejmowania wielkich wyzwań.

78. Zgadza się, iż otwarty dostęp do publikacji naukowych powinien stać się nadrzędną zasadą funkcjonowania wszystkich projektów finansowanych przez UE w ramach programu „Horyzont 2020”, zaś Komisja powinna nadal finansować projekty związane z otwartym dostępem. Należy zagwarantować, że

właściwie uwzględnione zostaną przy tym interesy naukowców i przedsiębiorstw, jeśli chodzi o własność intelektualną i prawa użytkownika.

79. Proponuje rozpoczęcie działań mających na celu podnoszenie świadomości zainteresowanych stron w dziedzinie otwartego dostępu i e-nauki. Komisja, w ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami, powinna dążyć do opracowania modelowych umów konsorcjum w celu intensywniejszego transferu wiedzy.

G. Działania na rzecz ukończenia prac nad EPB

80. Podkreśla, że w celu zapewnienia warunków potrzebnych do ukończenia prac nad EPB państwa członkowskie i regiony muszą przeprowadzić niezbędne reformy na szczeblu krajowym i regionalnym. Muszą także wspierać wdrażanie tych reform, ułatwiając działania leżące w gestii organizacji finansujących bądź prowadzących badania.

81. Zaleca budowanie w regionach sieci partnerstw opartych na modelu potrójnej spirali, które mogłyby ze sobą współpracować na rzecz koordynacji działań. Jednocześnie podkreśla wagę wymiany sprawdzonych rozwiązań dotyczących m.in. strategii inteligentnej specjalizacji, zachęcania przewodniczących EPB do udziału w badaniach regionalnych i systemach innowacji czy udzielania wsparcia sieciom międzynarodowym powiązanym ze zdefiniowanym zakresem kompetencji regionalnych.

82. Podkreśla potrzebę monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu działań związanych z EPB, określonych w komunikacie. Odpowiadają za to państwa członkowskie, Komisja i podmioty badawcze. W tym kontekście z zadowoleniem podchodzi do opracowania przez Komisję zapowiadanych mechanizmów monitorowania EPB. Komitet wzywa Komisję do zadbania o to, by proces opracowywania zapowiadanych mechanizmów monitorowania EPB i wyboru wskaźników był przejrzysty i odbywał się z udziałem państw członkowskich. Wybór i liczba wskaźników powinny ograniczać się do minimum niezbędnego do oceny postępów przy realizacji EPB. Ustanowione procedury współpracy z Eurostatem, krajowymi urzędami statystycznymi i władzami lokalnymi (np. ministerstwami) powinny służyć do wyboru danych w ośrodkach badawczych i środowisku naukowym.

83. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki mające na celu uproszczenie procedur, jak również publikację praktycznego przewodnika po możliwościach finansowania przez UE⁽¹³⁾; szczególnie docenia ciągłe starania na rzecz umożliwienia finansowania różnych etapów projektów w ramach różnych programów w perspektywie długofalowej; życzyłoby sobie przekształcenia tego praktycznego przewodnika w obszerny, lecz przyjazny dla użytkownika portal informacyjny umożliwiający dostęp do informacji i materiałów na temat odpowiednich programów w zakresie badań i innowacji⁽¹⁴⁾.

84. Wzywa Komisję do zadbania o to, by program „Horyzont 2020” pomógł konsolidować ukończenie prac nad EPB i jej funkcjonowanie, o wspieranie działań związanych z karierą zawodową badaczy i ich mobilnością oraz o to, by działała ona na rzecz infrastruktury badawczej, równouprawnienia płci, współpracy transgranicznej, otwartego dostępu i transferu wiedzy.

⁽¹³⁾ CdR 67/2011 fin; CdR 373/2010 fin; CdR 230/2010 fin.

⁽¹⁴⁾ CdR 373/2010 fin

85. Z zadowoleniem podchodzi do zamiaru Komisji, by od 2014 r. przekazywać co roku pełną ocenę postępów Radzie i Parlamentowi Europejskiemu.

86. Zwraca się z wnioskiem do Komisji Europejskiej o przekazanie Komitetowi Regionów sprawozdania z postępów w ramach EPB.

Bruksela, 31 stycznia 2013 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
